

Sodobna osemletka in star problem

TOKRAT SO PRED TABLO STARŠI

Z reformo šolstva je nastala nova sodobna osemletka, zavod, ki hkrati predstavlja ambient za izvajanje zakona o obveznem šolstvu. Nova šola, ki bi jo naj absolvirala sleherni otrok v naši domovini, ima za sabo nepolna dva meseca delovnega življenja. To ni veliko, vendar dovolj, da tudi laik lahko ugotovi prav resno nevarnost, ki tej pomlajeni ustanovi grozi. Zakaj?

Osemletka je organizacijsko eno telo. To pa v bistvu ni res. Razlika med nižjimi in višjimi razredi je v resnici zelo velika. Višji razredi osemletk (vsaj v mestih) so povzeli vso učno snov po nekdanji nižji gimnaziji. Štirje višji razredi osemletke so torej enaki nižjim štirim v bivši popolni gimnaziji ali pa razredom v prejšnji nižji gimnaziji. Prednost reformirane šole je, da sleherni otrok v času obveznega šolanja dobi osnovno znanje, hkrati pa pravico do nadaljnjega šolanja vse tja do visokih

res temeljito formirano, ni pa reformiranih odnos otrok in staršev do nove šole. Le-ta pa ni spremenjen zato, ker staršem samim pogosto ni znano osnovno bistvo reformirane šole. Od današnjega šoloobveznega otroka zahteva družba večje znanje zato, ker to terja čas, družbeni, gospodarski in tehnični razvoj.

Kakšno sliko dobimo, če pogledamo v današnji višji razred osemletke? Pestro, v negativnem pomenu besede. V klopih so otroci, za katerimi izven šole bdijo starši, ker želijo, da otrok vsaj osemletno uspešno dokonča, nemalo pa je takih roditeljev, ki želijo, da bi otroci nadaljevali šolanje. Ti otroci zaradi vpliva doma kažejo v glavnem dober odnos do šole in pouka. Pri teh otrocih je vez med šolo in domom neizogibno vzpostavljena. Starši se zanimajo za napredek svojih otrok, kontrolirajo njihovo učenje, hodijo na roditeljske sestanke, reagirajo na sporočila iz šole itd.

kršenkoli poklic, imeti opravljeno osemletko. Podčrtam, obvladati mora učni program osemletke, ne pa da do 15. leta starosti hodi v šolo.

V srednji šoli so za neposlušnost, malomarnost, pokvarjenost in podobno predvidene kazni — od opomina do izključitve. V osemletkah tega ni več, ker mora otrok hoditi v šolo do določene starosti. Slabo vzgojeni otroci, to so večinoma tisti, za katere se starši premalo brigajo, so ovira pri pouku. Predavatelji so v težavnem položaju. Ozirati se morajo na slabe in na dobre. Snov mora večina učencev v razredu vsaj zadostno obvladati. Zaradi onih, ki jim je vseeno, trpi normalen potek učenja. Zaradi lenuhov, nemirnežev in brezbriznežev ne morejo napredovati v tolikšni meri tisti, ki se z veseljem učijo, ki bi radi nadaljevali šolanje. In ker slab vzgled tudi dobrega omaje, se pogosto zgodi, da tudi dober učenec postane mlačen in brezbrizen.

Brez dvoma je to resen problem, ki mu šola čeprav je že postavljena, na moderne temelje, sama ne more doživeti. Kaj storiti?

Potuhu temu staremu problemu z imenom »nezainteresiranost nekaterih staršev« dajemo indirektno obrtniki. Kljub predpisom še vedno sprejemajo v uk mladino z nedokončano šolo in s slabimi spričevali. Obrtna zbornica bi morala tu bolj rigorozno nastopiti. Starše, ki ne kažejo zanimanja za šolsko izobrazbo svojih otrok, bi morale do tega pripraviti organizacije. Družba mora skrbeti za to tem bolj, ker je reforma bila izvedena ravno zaradi družbenih perspektiv. Če zna družba poseči vmes, kadar je otrok v nenormalnih življenjskih in moralnih okoliščinah, če celo vzame otroke iz družine, kadar so le-ti v zdravstveni in moralni nevarnosti, potem bi toliko večji interes morala družba imeti pri šolanju otrok. Od tega je vendar marsikaj odvisno: Življenjska eksistenca otrok samih, njih zmožnost koristne vključitve v politično-gospodarsko in kulturno življenje družbe.

Morda bi kazalo poleg šolskih odborov pri šolskih ustanovah organizirati na terenu pri organizacijah Socialistične zveze tudi neke vrste odbore, ki bi se naj čutili odgovorne s strani družbe o napredku otrok na terenu, podobno kot je to urejeno v organizaciji Zveze borcev za partizanske otroke. Skrb teh odborov naj bi ne bili le šolski otroci, temveč tudi starši. Priskočili naj bi v pomoč takrat, kadar bi vse mere s strani šole odpovedale. Ta zunanji vpliv na življenje znotraj šol bi lahko mnogo doprinesel k izravnanju nasprotij in problemov v naši sodobni osemletki.

Šola in starši — je neizbežno geslo sodelovanja za uspeh naših otrok. Dajmo tema dvema odločilnima činiteljema še družbo.

J. Kr.

— Za kazen stokrat prepisati tale stavek! —

šol. Program osemletne šole je na eni strani program v okviru obveznega šolanja in osnova za prestop v višje šole.

V tem grmu pa tiči naš problematični zajec. Osemletko obiskujejo otroci brez razlike na bodoče načrte njih samih ali pa njihovih staršev, brez ozira na nadarjenost dijakov in neglede na njihovo ukažljivost. Ne vem kaj je na govoricah, da se bo v osemletkah učni program spremenil. Lahko da se bo izpopolnil, moderniziral, toda v škodo kvalitete se spremenil gotovo ne bo. To pa že iz enostavnega razloga, ker je, kot sem že omenil, osemletka edina pot do šolanja na srednjih in pozneje na visokih šolah.

Torej nekaj je jasno. Naše šolstvo je

V klopih pa so tudi otroci, ki so recimo lahko nadarjeni; toda ti otroci so prepuščeni sami sebi. Njihovi starši morda komaj čakajo, da mine doba obveznega šolanja in jim je morda popolnoma vseeno, kako otrok v šoli napreduje. Če potrebujejo otroka za kako delo doma, napišejo opravičilo, ne pogledajo v zvezke, kakšne ocene imajo otroci in »kakšno zapravljanje časa«, da bi se udeležili roditeljskih sestankov. Čemu to. Saj se bo »poba« tako šel učiti za mehanika ali kaj podobnega. Na žalost se sploh ne zavedajo, kako slabi starši so in kako zelo škodujejo svojem otroku. Zakaj? To se da povedati samo v enem stavku. Predpis je, da mora vsak mladi državljan, ki stopi v uk za ka-

Šola v Vojniku - res delovna šola

Marljiva prosvetna delavca tov. Prilasan in tov. Rebernik na vojniški osemletki lahko postavimo kot vzgled učiteljev v poštrevnostnosti in skrbi za prosvetno in učno nalogo pri svojih varovancih. Razen tega pa sta znala na šoli uvesti takšno gospodarnost, ki neposredno že sedaj koristi vsem učencem.

Ob letošnji obilni sadni letini so v Vojniku hitro pomislili, kako koristno jim lahko služi sadno bogastvo v šolski kuhinji. Na roditeljskih sestankih so se zmenili s starši, da tisti otroci, kjer imajo doma sadje, prinesejo od časa do časa v šolo po nekaj kilogramov jabolk. Tako številni učenci prinašajo vsak dan v šolo sadje, v delovnih urah — posebno organiziranih po razredih, pa učenci in učence režejo sadje na krahle in ga odpremljajo v sadno sušilnico v Dom onemoglih v Vojniku.

kjer ga brezplačno sušijo. Obenem kuhajo na dveh sokovnikih tudi sadne sokove, prav tako bodo naribali zelje itd. Za zelenjavo jim uspešno služi vzoren šolski vrt. Vsa ta njihova skrb je omogočila, da že danes dobivajo učenci proti malemu plačilu preko 60 kosil in 400 malic dnevno, revnejši pa dobivajo hrano zastoj. V šolski kuhinji imajo »pionirsko upravljanje«, pomagajo pa z veseljem učiteljice.

Vse, kar smo videli v Vojniku, je bogata izkušnja za sestavo programov dela družin mladih zadrušnikov, katere bomo pričeli ustanavljati po naših osemletnih šolah.

Prosvetni delavci iz Vojnika res zaslužijo ne samo hvalečnosti otrok, temveč tudi priznanje staršev in naše skupnosti.

B. J.

Pomanjkanje predavateljev na strokovnih šolah

V odsotnosti obolelega predsednika in tajnika društva so pred dnevi zborovali predavatelji celjskih strokovnih šol. Osrednji točki razprave sta bili o delu na reformirani šoli in o organizaciji študija gradiva VII. kongresa.

Iz sredstev sklada za kadre je bilo v zadnjih letih občutno izboljšanje materialna baza strokovnega šolstva in v nekaterih strokah z gradnjou novih učilnic sploh šele podani pogoji za redno šolsko delo, kot n. pr. v trgovski stroki.

Se vedno je na strokovnih šolah velik problem pomanjkanje kvalificiranih predavateljev; dočim so nove osnovne plače prosvetnih delavcev sedaj izenačene z osnovnimi plačami ostalih javnih uslužbencev, pa so zlasti občutne razlike pri honorarjih. Prav zaradi pomanjkanja zadostnega števila stalnih predavateljev — strokovnjakov (tehnikov, inženirjev, ekonomistov itd.), so strokovne šole navezane na veliko število honorarnih predavateljev iz gospodarstva. Le-ti pa imajo po določilih zakona o delovnih razmerjih pravico do 50% pribitka na svojo osnovno tarifno postavko za vsako naduro, dočim se morajo za svoje nadurno delo na šolah pa zadovoljiti z nizkimi honorarji, kot veljajo za prosvetno službo že nespremenljivo 4 leta. Rezultat tega je, da primanjkuje na strokovnih šolah ne le stalnih, temveč tudi honorarnih predavateljev!

Občnemu zboru je prisostvoval zastopnik Republiškega odbora profesor Pavle Urankar, ki je prisotne seznanil z delom in smernicami republiških združenj. Pogrešali pa smo zastopnike domačih forumov in organizacij.

RAZSTAVA SLIK V POČASTITEV DNEVA REPUBLIKE
Kakor že vrsto let, prireja Likovna sekcija SKUD France Prešeren tudi letos razstavo slik v proslavo dneva republike. Letos bo razstava odprta že 4. novembra, ker pozneje ni mogoče dobiti male Unionske dvorane, drugega razstavnega prostora pa v Celju ni.

Konec lanskega in v začetku letošnjega leta je Likovna sekcija priredila »Loterijo umetniških slik« z namenom, da zbere nekaj denarja za prepotreben razstaveni prostor. Loterija je bolj slabo uspela. Čisti dobiček znaša samo 102.450 din. Denar je naložen v Komunalni banki. Samo nekaj podjetij je pokazalo zanimanje za to akcijo. Zato sekcija upa, da to ni zadnja beseda in, da bodo podjetja še dala prispevke, posebno tista, ki doslej niso pokazala dovolj smisla za prosvetne potrebe.

V VITANJU SO OBNOVILI SOLO

Kot smo že poročali, so v Vitanju pred nedavnim popolnoma obnovili šolsko zgradbo. Pri tem so opravili precej zidarskih del, vstavili so nova okna in celotno zgradbo prebelili zunaj in znotraj. Pri kritju stroškov so precej prispevali tudi prebivalci tega kraja. Zdej preurejajo tudi prostore tamkajšnjega krajevnega urada, ki so primerne obnove tudi že močno potrebni.

Kulturni spomeniki Celja in okolice MESTNI GRAD

Celjski grofje so posedovali poleg Gornjega Celja še dveje mestnih gradov, prvega v bližini zapadnih Ljubljanskih vrat in drugega pred severnimi Graškimi vrati. Ker je trg pozneje mesto, čuvala proti jugu Savinja in proti vzhodu Voglajna, je takoj evidentno, da je lego obeh utrjenih palač narekovala strateška nujnost.

Severni grad nam omenja oglejski patriarški kancler Paolo Santonino leta 1487, ko pravi: »2. junija, na dan pred

30-LETNICA KONJIŠKE GODBE

Minuli teden je konjiška godba slavila svojo 30-letnico obstoja. Praznovanje je bilo združeno s samostojnim godbenim koncertom v kulturnem domu v soboto zvečer. Ze pred tem pa so imele promenade koncerte v Konjicah nekateri okoliške godbe kot n. pr. iz Stor ter iz drugih krajev.

VELENJSKI GODBENIKI IN MLAD NARAŠČAJ

Velenjska godba na pihala, ki kot sekcijska DPD Svobode združuje 43 rudarjev, je letos dobro poskrbela tudi za naraščaj. Vključila je kar 53 mladih ljudi, ki že pridno vadijo. Odkar je godba dobila nove instrumente, se je dejavnost članov še povečala. Četrto mesto na republiškem prvenstvu v Postojni, 108. in 39. nastopov je lepa bilanca dela velenjske rudarske godbe v pretekli sezoni. Sedaj se sekcija pridno pripravlja na pester celovečerni koncert, ki bo na predvečer 29. novembra.

RAKOVSKIH UČENCEV NE BO VEČ STRAH

da bi se jim podrl strop nad glavo. Pouk v tej šoli, ki se podira, je bil življenjsko nevaren, saj so morali strop podpirati, ob deževnih dneh pa je v učilnici prodirala voda. Starši, učitelji in učenci so bili zelo veseli, ko so izvedeli, da se te dni v Rakovcu začeli preurejati bivše gozdarsko poslopje za šolo.

binokostmi, je gospod škof posvetil oltar sv. Andreja in Florijana, ki stoji v prastari, niže spodnjih mestnih vrat ležeči kapeli enakega imena. Tukaj je nekoč stal močan grad kot rezidenca starih Celjskih grofov. Grad so podrl do temeljev iz strahu pred sovražnikom, ki je grozil v velikem številu v bližini. Ostala je samo kapela, ki ima — čeprav majava — krasno arhitekturo in hrani odlične plastike. Ta grad, katerega so obdajali prostrani nasadi, omenja tudi Celjska kronika, ki pripoveduje, da ga je podrla Vitovecova vojska v začetku maja leta 1457, ko je oblegala cesarja Friderika III. na gornjem gradu. Kako je ta grajska palača izgledala, si ne moremo več predstavljati, lahko pa nekoliko trdneje kot doslej lokaliziramo njeno lego v bližino nekdanje cerkve sv. Andreja južno potoka Koprivnice.

Zahodni grad je še ohranjen ter se skriva za dolgočasnimi fasadami današnje »Slandrove« kasarne. V antiki je stal na tem mestu rimski arx, v srednjem veku pa stolpasti grad, ki je bil nasproti nezavarovani vasi, pozneje trgu Celju obdan z obzidjem, nasipi in jarkom. Stolpasti grad, ki je spadal med vovbrške »bonis de Cylia« iz leta 1287, se prvič izrecno omenja leta 1323, ko je govora o »den turn der in dem marche lic«. V 14. stol. je posedoval stolp ministerialska družina Grasel, ki ga je l. 1386 prodala celjskemu grofu Hermanu II. Ta je okoli stolpa zgradil močno grajsko rezidenco z obsežnimi upravno-gospodarskimi poslopiji, kamor je prenesel svoj sedež iz Gornjega Celja. V bojih Vitovca s cesarjem Friderikom III. je bil maja 1457 poškodovan tudi ta grad, a že od leta 1460, ko je bil popravljen Graslav stolp, obnovljen.

Leta 1487 opisuje že omenjeni Paolo Santonino grad takole: »V mestu se vzhujuje nekoliko nad rezidenco namestnika prekrasna, zelo visoka palača, opremljena s stolpi in utrdbo, ki jih obdaja na treh straneh globok in širok

jarek, na četrti strani pa reka in celjsko mestno obzidje. V palači so stanovali gg. grofje, kadar so se zadrževali v mestu, sedaj pa v njej stanuje nek vitez (vicedom), ki opravlja razne posle za cesarja.«

Grad je po starih slikah sodeč, predstavljal skupino stavb, med katerimi je izstopal že omenjeni, prvotni Graslav stolp kot središče njegovega obrambnega sistema, katerega je sestavljalo močno obzidje ter globok jarek z dvignim mostom. Zanimiv je tudi najstarejši opis gradu iz leta 1567, ki omenja njegovo zanemarljivo stanje: udrti streho na strani obzidja, zgnit dvigni most, uničena stropa v veliki gornji in manjši spodnji dvorani (v kateri je počivalo Ulrikovo truplo leta 1456), pokvarjene stopnice, ki so vezale spodnjo dvorano z jedilnico, zanemarljivo cesarsko sobo ob spodnji dvorani in poveljnisko v gornjem nadstropju, razdrpane kamene stopnice, ki so vodile iz dvorišča v grad itd. Do leta 1579 so grad temeljito popravili in je več ali manj ohranjen dočkal leto 1750. Tega leta je Marija Terezija prodala celjsko gosposčino bogatemu grofu Antonu Gaisrucku, pridržala pa si je mestni grad ter ga spremeni v kasarno. Grad so v letih 1779 do 1785 s pomočjo mestne občine prezidali v nove namene ter leta 1804 spremenili tudi njegovo okolico: podrl obzidje, zasul obrambni jarek ter uredili pred njim današnji trg.

Sedanost je grad dočkal v pusti, utilitarni podobi, pod katero pa se skriva zanimiva stavbna zgodovina, ki sega od romantike do klasicizma, to je od 13. do 18. stol. ter je edini še v celoti ohranjeni dokument slave in zatona treh zlatih celjskih zvezd. Ko bo vojaštvo izpraznilo stavbo — saj večno ne more ostati v središču mesta — bo treba grad najprej stavbno-zgodovinsko raziskati, nato pa s praviimi konservatorskimi prijemi spremeniti v najmonumentalnejši kulturni spomenik našega mesta.

Jože Curnk

Ob kongresu za zaščito otrok

VZVIŠENA IN ODGOVORNA SPLOŠNODRUŽBENA NALOGA

Zaščita otrok je širok pojem, saj zahteva splošno skrb družbene skupnosti za naše najmlajše. Pod tem pogojem razumemo materialno oskrbo otrok, njihovo zdravje, vzgojo in pripravljanje za življenje v naši socialistični družbi.

Izhodišna točka v politiki zaščite otrok je predvsem skrb družbene skupnosti, da se v družini kot v družbeno-vzgojnem činitelju materialno pomaga, da v današnjih pogojih lažje in bolje neguje, vzdržuje in vzgaja otroke. Zato družbena skupnost tudi pomaga zaposlenim staršem z dodatkom za vzdrževanje otrok od rojstva pa vse do končanega šolanja. Samo lani je bilo izdano za vzdrževanje 1.706.000 otrok 54 milijarde din. Razen tega velja še posebna skrb otrokom brez staršev, otrokom padlih borcev in žrtev fašizma. Ti otroci so še posebej v središču pozornosti organov socialne zaščite federacije, republik in komun. Skrb za te otroke je zakonjena z raznim zakonskim predpisi. Daleč bi nas privedlo naštevaje številnih ustanov, ki so se posvetile skrbi za otroke (dijaške kuhinje, otroški vrtci, domovi, internati, letovišča itd.) in sprejemajo sredstva za vzdrževanje iz občinskih proračunov.

Na bazi zaščite otrok v prvi vrsti materialne in zdravstvene — se razvija nadaljnja skrb na tem važnem področju družbenega življenja. Vzoredno in istočasno s to osnovno zaščito skrbi družba za vzgojo in oblikovanje mlade generacije že v predšolski dobi. To se s polno intenzivnostjo nadaljuje tudi v času šolanja. Lahko trdimo, da je vzgoja in izobrazba mladega naraščaja nenehna skrb družbene skupnosti in hkrati ena najodgovornejših in najbolj vzvišenih nalog vseh družbenih činiteljev. Od teh činiteljev je vsekakor na prvem mestu družina in šola.

V tempu današnjega življenja in hitrega dozorevanja otrok ter njihovega zanimanja za stvarnost je delo pri vzgoji in izobrazbi bolj zahtevno kot negdaj. Prav zaradi tega mora družba v tem pogledu nuditi družini večjo pomoč. Ker je skrb za vzgojo in izobrazbo otrok splošnodružbena, je le-ta našla svoje mesto v državni politiki, v odlokih komun in v programih organizacij. Tudi program ZKJ prav tako obravnava osnovne cilje izobrazbe in vzgoje v naših šolah.

Novi cilji naše šole in veliko število učencev stavlja pred organe oblasti, zlasti pred komune mnoge probleme, med katerimi so najpomembnejši: premajhen šolski prostor, pomanjkanje cenjenih učbenikov, potreba po večih kulturno-zabavnih ustanovah učencev, šolskih delavnicah, kuhinjah itd.

Drugi kongres za zaščito otrok, ki je bil te dni v Beogradu in na katerem je bilo okoli 1800 delegatov iz vse države ter veliko število gostov, je proučil vse probleme sodobne šole in akcijo celotne družbe pri vzgoji in izobrazbi otrok. Zaključki tega kongresa bodo izraz stalne in splošne družbene skrbi ter sprejemanja novih nalog in odgovornosti pri tem velikem in pomembnem delu.

I. S